

Інший варіант безоплатного народного примирення – публічний розгляд спору на телебаченні із залученням спеціалістів різних галузей: психологів, медичних працівників, юристів, представників служб захисту дітей, інвалідів. Усі витрати, пов'язані із розглядом спору, відповідно, покладаються на телебачення, яке надалі транслює програму.

Безумовно, окреслена проблема потребує широкого обговорення усіх, хто зацікавлений в розвитку інституту примирення та створенні українського демократичного гармонійного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Гірник А.М. Світоглядні та етико-правові засади медіації в Китаї / А.М. Гірник, В.Ф. Резаненко // Наукові записки НаУКМА. – Т. 149. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2013. – С. 27–31.
2. Марков С.М. Переговоры и медиация при разрешении трудовых споров: опыт КНР / С.М. Марков // Юридический процесс: теория и практика : сб. статей преподавателей, аспирантов, студентов юридического факультета ; отв. ред. к. ю. н., проф. В.Н. Ширяев, к. ю. н., доцент Ю.Н. Лебедева. – Хабаровск : ХГАЭП, 2012. – С. 110–112.
3. Lee Jeffrey K.L. Mediation in Mainland China and Hong Kong: can they learn from each other? // Asian-Pacific Law & Policy Journal. Vol.16:1. – 2014. – P. 101–121.
4. Гражданско-процессуальный кодекс КНР от 9 апреля 1991 г. (с изменениями и дополнениями) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://chinalawinfo.ru/procedural_law/law_civil_procedure/law_civil_procedure_p1_ch8.
5. О народной медиации. Закон КНР от 28 августа 2010 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://pavel.bazhanov.pro/translations/other/peoples_mediation_law/.

ЛЮДЬКОВА К. І.,
аспірант кафедри
державно-правових дисциплін
(Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна)

УДК 342.95

ЩОДО СУТНОСТІ РЕЕСТРАЦІЙНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ТА ЇХ ОЗНАК

У статті розглядаються поняття та сутність реєстраційних проваджень. Надан детальний аналіз вчених-адміністративістів щодо визначення основних ознак реєстраційних проваджень та їх місце в системі адміністративного права.

Ключові слова: адміністративна послуга, адміністративне провадження, реєстраційне провадження, реєстрація.

В статье рассматриваются понятие и сущность регистрационных производств. Дан детальний аналіз учених-адміністративістів по определению основных признаков регистрационных производств и их место в системе адміністративного права.

Ключевые слова: административная услуга, административное производство, регистрационное производство, регистрация.

In the article the concept and nature of the registration proceedings. The detailed analysis administrativist scientists to identify the main features of the registration proceedings and their place in the system of administrative law.

Key words: *administrative services, administrative proceedings, production of registration, registration.*

Вступ. Одним із найактуальніших питань юриспруденції є питання ефективності реалізації законів. Конституція України та Положення міжнародно-правових актів, в основу яких покладена природно-правова теорія права, проголошують пріоритет прав і свобод людини та громадянина. Одним із засобів, що слугує інтересам забезпечення реалізації вказаної функції, виступає адміністративно-правовий інститут державної реєстрації.

Відомо, що реєстраційне провадження охоплює широке коло суспільних відносин, учасниками яких, з одного боку, є органи виконавчої влади та їх посадові особи, а з іншого – громадяни, громадські організації, юридичні особи і т. д. На цьому ґрунті і вибудовується система нормативно-правових актів, регламентуючих «реєстраційні процесуальні відносини» та, відповідно, кореспондуючий вид адміністративного провадження [3, с. 20], змістом якого є вчинення певних дій щодо фіксації у реєстрі відповідного факту чи явища та видачі про це документа встановленого зразка.

З'ясуванню сутності та видів адміністративних процедур присвячено праці багатьох науковців, зокрема, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, Ю.М. Козлова, М.М. Тищенко та ін. Але, на жаль, не було спроб дати детальну характеристику реєстраційного провадження, що і спричинило потребу в розгляді даного питання.

Постановка завдання. Систематизувати існуючий теоретичний матеріал, визначити і охарактеризувати складові елементи реєстраційного провадження, сформулювати поняття зазначеного провадження.

Результати дослідження. Термін реєстрація походить від латинського слова *regesta* – «список», що в пізньолатинський період трансформувалось у *regis*-гайо – «списувати або заносити до списку». Реєстрація означає запис фактів з метою обліку і надання цим фактам законності.

Норми вітчизняного адміністративно-процесуального законодавства закріплюють реєстраційне провадження, надаючи таке поняття – це регламентована адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених органів публічної адміністрації, в ході якої вирішуються питання: офіційного визнання законності правових актів; законності дій юридичних та фізичних осіб; наділення суб'єктів права відповідними правами або обов'язками; а також обліку та фіксації юридичних фактів шляхом закріплення їх у реєстраційних документах.

Для більш повного розуміння сутності реєстраційних проваджень пропонуємо звернутись до принципів, відповідно до яких здійснюється реєстраційне провадження, вони закріплені в численних правових нормах і безпосередньо впливають із завдань діяльності владних суб'єктів, мають позитивний, неюрисдикційний характер. Найважливішими з них є:

- 1) законність;
- 2) строковість;
- 3) платність;
- 4) територіальність;
- 5) підконтрольність реєстраційного органу суспільству;
- 6) концентрація дій («єдине вікно»);
- 7) оперативність;
- 8) правова рівність;
- 9) самостійність в прийнятті рішення;
- 10) достовірність.

Взагалі реєстрація означає запис фактів з метою обліку і надання цим фактам законності. М. Козлов визначає реєстрацію як акт офіційного визнання законності відповідних дій і правових актів, які здійснюються (видаються) державними або уповноваженими державою органами [6, с. 402]. А під реєстраційною діяльністю вважається юридична процедура, що передбачає низку заходів, у результаті яких здійснюється документальне підтвердження правового статусу суб'єкта або наділення новими правовими ознаками об'єкта.

Слід мати на увазі, що єдиного визначення реєстраційного провадження нема, і тому різні вчені висвітлюють своє бачення цього питання. Так, наприклад, С.В. Лихачов, посилаючись на поширене в теорії підприємницького права визначення процедури реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, трактує реєстраційне провадження як «передбачений законом порядок дій, що вчиняються органом державної реєстрації з метою фіксації юридичних фактів, що відображають виникнення, зміну або припинення статусу суб'єкта підприємницької діяльності» [5].

Звісно, реєстраційне провадження має специфічні мету і завдання, для кожного адміністративного провадження це заздалегідь заплановані результати, досягнення яких можливе за допомогою відповідних засобів та способів. У свою чергу, завдання цього провадження відображають необхідність для суб'єкта здійснити певні дії, спрямовані на досягнення мети провадження. Таким чином, мета провадження визначає наявність комплексу відповідних завдань, вирішення яких і дозволяє досягти наміченої мети [1, с. 185].

О.Г. Апанасюк зазначає, що завдання реєстраційного провадження законодавчо не визначено. Як уявляється, до них слід віднести:

1) забезпечення реалізації і захисту прав, свобод і законних інтересів громадян і юридичних осіб; 2) своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної реєстраційної справи, вирішення її відповідно до закону. Здійснення цього завдання передбачає: перевірку документів, які подаються для проведення державної реєстрації, на комплектність, повноту відомостей, що в них вказані, відсутність підстав для відмови в проведенні державної реєстрації; проведення державної реєстрації відповідно до встановлених процедур; оформлення і видачу реєстраційних документів;

3) попередження порушень закону з боку фізичних і юридичних осіб, які подають документи на проведення державної реєстрації [2, с. 181].

Отже, основною метою реєстраційного провадження є проведення державної реєстрації, в процесі чого реалізуються права та обов'язки, з одного боку, – юридичних і фізичних осіб, з іншого – органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

О.В. Кузьменко зазначає, що реєстраційне провадження – регламентована адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених органів публічної адміністрації, в ході якої вирішуються питання про офіційне визнання законності правових актів; законності дій юридичних та фізичних осіб; наділення суб'єктів права відповідними правами або обов'язками; а також про облік та фіксацію юридичних фактів шляхом закріплення їх у реєстраційних документах [7, с. 86].

Реєстраційне провадження як різновид адміністративного провадження – це діяльність уповноважених органів (посадових осіб) щодо розгляду та вирішення індивідуальних справ, які мають безспірний характер. Зазначені індивідуальні справи розглядаються у позасудовому порядку, на особистому прийомі посадової особи уповноваженого органу в сфері реєстрації. В даному випадку мова йде про надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, тобто про задоволення суб'єктивного права особи [9, с. 27].

Надавши визначення «реєстраційному провадженню», пропонуємо перейти до розгляду їх ознак: 1) діяльність уповноважених органів публічної адміністрації; 2) вирішуються індивідуальні справи, тобто справи окремої особи чи групи осіб; 3) усі дії здійснюються у певній нормативно-врегульованій процедурі, певній процесуальній формі; 4) безспірний порядок провадження [10, с. 105].

О.Г. Юшкевич виділяє специфічні ознаки, притаманні реєстраційному провадженню, до яких відносить:

- здійснення реєстраційної процедури як послідовної дії публічних органів управління;
- множинність суб'єктів, правомочних здійснювати реєстраційну діяльність;
- наявність сторін, які зацікавлені у реалізації власних прав;
- регулювання порядку здійснення державної реєстрації відповідними матеріальними та процесуальними нормами права;
- логічно визначений порядок проведення процесуальних дій;
- можливість оскарження рішення у передбачених законом випадках [9, с. 30].

Важливе значення для визначення особливостей реєстраційного провадження має характеристика його процедури, тобто визначеного нормативними актами порядку здійснення процесуальних дій. Процедура державної реєстрації складається з таких стадій, які послідовно змінюють одна одну:

- 1) порушення реєстраційного провадження;
- 2) розгляду реєстраційної справи і прийняття рішення;
- 3) оскарження рішення і його перегляду;
- 4) виконання рішення.

На початковій стадії здійснюється прийом документів, формується реєстраційна справа; на другій – реєстраційний орган розглядає справу і приймає відповідне рішення; на третій – факультативній – стадії прийняття рішення може бути переглянута у зв'язку зі скаргою заявника; на четвертій – виконується рішення: вноситься запис до реєстру про проведення державної реєстрації та видаються реєстраційні документи [8, с. 25–33].

Ще одна особливість полягає в детальному урегулюванні кожного окремого провадження нормативно-правовими актами.

Ми погоджуємося з думкою М.П. Гурковського, який поділяє ознаки на такі групи:

По-перше, реєстраційне провадження – це в будь-якому разі послідовні дії публічних органів управління з прийняття юридичного рішення і в більшості випадків видача відповідного документа, що підтверджує здійснення реєстраційної процедури;

По-друге, особливістю цього виду адміністративного провадження є множинність суб'єктів, які правомочні здійснювати цю діяльність;

По-третє, сторонами реєстраційного провадження є: 1. Особа, зацікавлена в реалізації своїх прав і законних інтересів (громадяни та їх організації); 2. Орган публічної влади, який компетентний здійснювати процедуру реєстрації, що дозволяє реалізовувати ці права. Зацікавленою стороною при реєстраційному провадженні може одночасно виступати не один, а два і більше суб'єктів;

По-четверте, порядок здійснення державної реєстрації регулюється нормами адміністративно-процесуального права, яке одночасно виконує функцію реалізації відповідних матеріальних, правових норм різної галузевої приналежності: конституційного (державного) права, цивільного права, адміністративного права тощо;

По-п'яте, реєстраційне провадження має логічно визначений порядок проведення встановленого процесуальними нормами дій;

По-шосте, здобувач, який отримав відмову у реєстрації, може оскаржити її у передбачених законом випадках [4, с. 157–158].

Отже, на нашу думку, реєстраційне провадження – це регламентована адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених органів публічної адміністрації, в ході якої вирішується ряд окремих питань. Ознаками реєстраційного провадження виступають: послідовність дій публічних органів управління з прийняття юридичного рішення та видача відповідного документа; множинність суб'єктів, які правомочні здійснювати реєстраційну діяльність; сторони реєстраційного провадження; можливість оскарження рішення; нормативно-правові акти, які регулюють цю діяльність; визначений законом особливий порядок проведення кожного окремого реєстраційного провадження.

Список використаних джерел:

1. Битяк Ю.П., Богуцький В.В., Гаращук В.М. та ін. Адміністративне право України : підруч. для юрид. вузів і фак. / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцький, В.М. Гаращук та ін.] ; за ред. Ю.П. Битяка. – Х., 2000. – 185 с.

2. Апанасюк О.Г. Реєстраційне провадження: сутність та особливості / О.Г. Апанасюк // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – Харків, 2005. – № 31. – С. 180–184.
3. Галіцина Н.В. Адміністративно-правові аспекти державної реєстрації змін до установчих документів товариств з обмеженою відповідальністю : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.07 / Н.В. Галіцина. – Запоріжжя, 2010. – 20 с.
4. Гурковській М.П. Зміст та особливості реєстраційного провадження / М.П. Гурковській // Науковий вісник Дніпропетровського держ. ун-ту внут. справ. – 2008. – № 4 – С.155-164.
5. Грущинський І.М., Кравчук В.М., Пограничний Є.П. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності : наук.-практ. посіб. / І.М. Грущинський, В.М. Кравчук, Є.П. Пограничний. – Львів : Престиж-Інформ, 2000. – 261 с.
6. Козлов Ю.М. Адміністративное право : учебник / Ю.М. Козлов, Д.М. Овсянко, Л.Л. Попов. – М. : Юристъ, 2002. – С. 402
7. Кузьменко О.В. Природа реєстраційного провадження / О.В. Кузьменко // Вісник Академії митної служби України. Серія «Право». – 2009. – № 1(2). – С. 81–87.
8. Мовчан Д.В. Стадії реєстраційного провадження органів державної виконавчої влади / Д.В. Мовчан // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – № 4(51). – Ч. 2. – С.25–33.
9. Юшкевич О.Г. Провадження в справах про державну реєстрацію фізичних осіб-підприємців : дис. к. ю. н. / О.Г. Юшкевич. – Х., 2007. – 230 с.
10. Солонар А.В. Актуальні проблеми правової системи України : матеріали науково-технічної конференції викладачів, аспірантів та студентів юридичного факультету (Суми, 11 травня 2012 р.) / А.В. Солонар. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 105–106.

